

71. Sterijino pozorje – selekcija (26. maj – 3. jun 2026)

NAŠE PRIČE

Sećanja i stradanja

Danas, kada je iza nas 70 godina od osnivanja Sterijinog pozorja, ovaj festival, koji je u početku bio festival samo Sterijinih dela, a na kome sada učestvuju pozorišta iz zemlje i regiona sa delima naših pisaca, i dalje je najznačajnija pozorišna manifestacija u Srbiji.

Sve što je bilo dobro, opisaće istorija – napisao je Jovan Sterija Popović u predgovoru svoje drame „Rodoljupci“.

Iako je selekcija koju predlažem moj lični pogled na proteklu sezonu, upravo je traganje za dobrim predstavama bilo moja misija.

Koja je uloga pozorišta danas i da li se ona promenila? Šta očekujemo od predstava i da li u njima pronalazimo odgovore na pitanja koja nas zanimaju? Šta uopšte tražimo u njima i da li je zajednički doživljaj, komunikacija i emocija ono što nas povezuje i ispunjava? Gledajući preko četrdeset predstava tekuće sezone nastalih na domaćem dramskom tekstu, naišao sam na potpuno autentične, iznenađujuće i različite odgovore na ova pitanja, a osam predstava se izdvojilo pre svega svojim sveobuhvatnim pristupom, izuzetnim izvođenjem i raznolikošću traganja za razlozima i smislom postojanja u svetu pozorišne umetnosti, kao kompleksne refleksije našeg vremena.

Oslanjajući se na domaći dramski tekst koji kroz različite teme i različite forme tretira i sagledava naš život, ali i povezujući klasična dela sa današnjim fenomenima – u protekloj sezoni nastale su predstave koje, osim što imaju izeuzetne umetničke kvalitete, na najbolji način uspostavljaju komunikaciju sa publikom. A upravo to su bili kriterijumi mog odabira programa ovogodišnjeg Sterijinog pozorja, ali i moje suštinsko shvatanje i poimanje ovog najznačajnijeg festivala nacionalne drame i pozorišta, kao referentne tačke našeg teatra – jak tekstualni predložak koji omogućava razvijanje maštovite glumačke igre i rediteljskog promišljanja, aktivan odnos prema vremenu i predstave koje se tiču publike.

Upravo taj paradoks prolaznosti, trajanja u trenutku, sećanja i zaborava jeste ono najlepše u ovoj umetnosti dijaloga u najširem smislu te reči i onog na sceni i onog između scene i publike, umetnosti preispitivanja, igranja, sagledavanja i na kraju – izazivanja osećanja. A osećanja su u nama, ona su u našim životima, ona su u našoj prošlosti, ali pre svega u našoj sadašnjosti. Bilo da su sećanja, tuge, teskobe ili radosti i nade, sve su to naše priče i naše drame.

Izbor predstava zvanične selekcije ovogodišnjeg Sterijinog pozorja je skup različitih pozorišnih poetika i razmišljanja, kojima je zajednički kvalitet doslednost u načinu iznošenja sopstvenog teatarskog izraza.

I kad je u pitanju novo čitanje domaće dramske klasike („Gospođa ministarka”), dramatizacije i obrade velikih klasičnih dela srpske književnosti koja i dalje imaju prepoznatljive značajne veze sa današnjim trenutkom i gledaocem („Gospa Nola”), i kada su u pitanju savremeni klasici („Profesionalac”, „Šine”), autorski projekti („Moje pozorište”, „Zašto se smeje?”), nove generacije i novo vreme („Centrala za humor”, „Bez buke od dva do šest”) – uvek su to naše

priče i naše drame – presek najboljih predstava iz prošle sezone kroz prizmu domaćeg teksta, koje ukazuju gde je pozorište danas.

Ove godine, nažalost, nije bilo prostora za međunarodnu selekciju „Krugovi”, pa je moj fokus bio na predstavama nastalim po tekstovima domaćih dramskih autora.

Upravnom odboru predlažem da u ovogodišnju selekciju Sterijinog pozorja uvrsti sledeće predstave:

1. MOJE POZORIŠTE, autorski projekat Borisa Liješevića, Atelje 212, Beograd (Srbija)

Predstava u kojoj reditelj preispituje sebe u pozorištu i u umetnosti zaista je jedinstvena, i po svojoj formi i po temi i pitanjima kojima se bavi. Ovaj samoreflektivni istraživački pristup, kroz suočavanje samog autora sa svojim sećanjima, uspomenama i glumcima na sceni, stvara potpuno novo, moje pozorište. Ritual scenskog sazrevanja i odrastanja umetničke duše, hrabro i duboko intimno, a pre svega iskreno, na sceni postaje univerzalno i važno svakom, jer se tiče svih nas koji tragamo za odgovorom na pitanje ko smo u stvari. „Moje pozorište“ je potvrda istinitosti pozorišnog rituala – na sceni se ništa ne može sakriti.

2. CENTRALA ZA HUMOR, tekst Đorđe Kosić, režija Olja Đorđević, Narodno pozorište u Beogradu (Srbija)

Nastao na osnovu dokumentarne građe, ovaj tekst se bavi stvarnim događajima i ličnostima u okupiranom Beogradu tokom Drugog svetskog rata. Pozorište kao tema u ovoj predstavi nalazi se u okolnostima Drugog svetskog rata.

Glumci Narodnog pozorišta u Beogradu Jovan Tanić i Aleksandar Cvetković bili su streljani 27. novembra 1944. godine, bez suđenja – zbog „Centrale za humor“ i pod navodnom optužbom za saradnju sa okupatorom. U preplitanju ratnih okolnosti i pozorišne stvarnosti, postavlja se pitanje šta je za osudu u okolnostima u kojima je živeti u stvari opasno po život, i ko uopšte ima pravo da donosi presude. Nameće se pitanje, da li je u tim okolnostima pravi život na sceni, a na ulici isfabrikovana stvarnost ideološke isključivosti? Procenjivanje ispravnosti stavova kojima se pojedinac rukovodi u društvu, potreba da se stavi u prvi plan sopstvena neosporna pravičnost radi zaštite ideološkog koncepta, za duboko je preispitivanje. U žaru građenja novog, nemilosrdno se obračunava sa starim. Jer, ako istoriju pišu pobednici, treba li biti na strani pobednika? Pitanje koje se ponavlja u svim vremenima rata, okupacije, krize i previranja glasi: da li igrati ili ne, da li izabrati pozornicu ili spustiti zavesu?

3. GOSPOĐA MINISTARKA (GOSPA MINISTRICA), tekst Branislav Nušić, režija Veljko Mićunović, Slovensko narodno gledališče Maribor (Slovenija)

Skoro vek nakon nastanka, u Nušićevoj „Ministarki” i dalje se jasno prepoznaju iluzije, ambicije i želje pojedinca da postane neko, bez obzira na sopstvene sposobnosti ili intelektualni kapacitet. U ovoj postavci lik Živke ministarke nije samo predmet ismevanja, već i žrtva sistema i ljudi koji je okružuju, rediteljski promišljeno, izbalansirano, kroz sva scenska sredstva. Predstava analizira mehanizme društvene strukture, dok istovremeno potvrđuje koliko brzo čovek može da se udalji

od sebe, ako mu okolnosti ponude mogućnost vlasti, prestiža i boljeg života. Klasik našeg pozorišta istražuje devijacije društvenih normi s početka dvadesetog veka, dajući publici mogućnost da preispita sopstveni meritorni koncept i etičke vrednosti. Danas, kada su te devijacije normalno stanje društva, u rukama je reditelja da pronađe pravi pristup za velikog pisca, istraži kreativni postupak i kroz živo pozorište potvrdi piščevu univerzalnost.

„Gospođa ministarka” tako ostaje vrlo aktuelna kao komedija o društvenom statusu, identitetu i večnoj ljudskoj želji za pripadanjem i značajem.

4. GOSPA NOLA, tekst Isidora Sekulić, dramatisacija Aleksandra Jovanović, režija Sonja Petrović, Srpsko narodno pozorište Novi Sad (Srbija)

Polazeći od jedne od sedam pripovedaka iz zbirke „Kronika palanačkog groblja” predstava „Gospa Nola” posle dugo vremena vraća u fokus jednu od naših najvećih književnica 20. veka, kao i priču o ženi koja se bori sa svim nedaćama toliko bliskih nama, u kontekstu vremena u kome danas živimo. Kroz ovu predstavu specifične rediteljske poetike i pristupa, lik Gospe Nole povezuje se sa savremenom ženom u njenoj borbi za potomstvo i promišljanja o ulozi žene i nametnutog modela ženskog postojanja, na koje utiču i životi naših predaka i naših bližnjih. Ovo je tema koju su mnogi pozorišni pisci obrađivali, kako samostalno, tako i kao deo šire slike o društvu, a Isidora Sekulić sigurno zauzima značajno mesto u literaturi, u društvu najvećih pisaca. Originalna rediteljska postavka, veoma kompleksna u strukturi, prilazi velikoj književnosti dosledno prateći poetski ritam, potvrđujući siguran i hrabar rediteljski rukopis, kakav i priliči našoj velikoj spisateljici.

5. ŠINE, tekst Milena Marković, režija Milan Nešković, Narodno pozorište Republike Srpske Banja Luka (Bosna i Hercegovina – Republika Srpska)

Ponovni susret sa „Šinama” Milene Marković i dalje veoma snažno i bolno priča o izgubljenoj generaciji. Likovi ove drame odrastaju za vreme i nakon ratnih devedesetih godina na prostoru bivše Jugoslavije. U fragmentarnoj dramskoj formi pratimo sudbinu grupe mladića čiji život je obeležen nasiljem. Oni nisu samo žrtve nasilja, već i sami vrše nasilje nad drugima. Zlo je obuzelo sve likove i razvija se kroz vreme u opštu agresivnost. Agresija je svuda, u školi, na ulici. Danas, ovo veliko delo naše pozorišne literature potvrđuje svoju univerzalnost pričajući o miru. O značaju ovakve drame najviše govori upravo ta sposobnost razumevanja u drugačijim društvenim okolnostima, mnogo godina kasnije, kada iz višeslojne strukture izbija smisao mira, duboke potrebe za neostvarenim spokojem i ključnim sastojkom života – ljubavlju. Naizgled grubo, ljubav je prisutna. U rediteljskoj postavci, snažni zamah pisca, svedoka našeg vremena, samo je još više dobio na snazi, nijednog trenutka ne gubeći fokus.

Ova metafora o nasilju iznova nas podseća da i dalje nismo ništa učinili da svet oko nas bude bolji nego što jeste, ali da nada uvek postoji. Šine koje vode u propast, danas daju nadu.

6. PROFESIONALAC, tekst i režija Dušan Kovačević, Zvezdara teatar, Beograd (Srbija)

Posle 35 godina od prvog izvođenja, „Profesionalac” i dalje priča našu nikad do kraja i nikad dovoljno ispričanu priču o životu kao borbi za neke nove slobode sa jedne strane, i životu koji ostaje pohranjen i zabeležen negde u dubokim, velikim, prašnjavim policijskim arhivama, sa

druge. Susret te dve stvarnosti i sukob dva pogleda na isti život otkriva se kroz uzbudljivu glumačku igru, potvrđujući još jednom veličinu i savremenost našeg najvećeg živog dramskog klasika Dušana Kovačevića. Ono što se pitamo dok gledamo predstavu je: koji deo mog života je tajna? Da li iko može da tumači moj život drugačije i da me zbog toga postavlja u okolnosti koje nisam izabrao? Ko ima to pravo? Ako sam ja ta ličnost, sa tim pravom, sa koliko ozbiljnosti pratim svoj život?

7. BEZ BUKE OD DVA DO ŠEST, tekst Sofija Dimitrijević, režija Tara Mitrović, Hartefakt kuća, Beograd (Srbija)

Navikli smo da već 14 godina Hartefakt fondacija podržava, neguje i promovise veoma važne, društveno angažovane i „otrežnjujuće” komade, ali i predstave iz Hartefakt kuće koje pričaju suštinski ljudske priče. Takva je i ova „Bez buke od dva do šest“ u kojoj se kroz susret dve žene u okolnostima opresije i zla strogih pravila zajednice (jedne stambene zgrade) pred nama otvaraju skrivena i potisnuta osećanja, tajne i zastrašujuće životne istine. Izlazak iz iluzije i samozavaravanja vodi nas u surovu realnost u kojoj teško i oprezno pružamo ruku i zagrljaj drugome. Izuzetna glumačka igra suočava nas sa bolom i samoćom. Samoćom koja izbija iz svake izgovorene i neizgovorene reči ove predstave. Skriveni, potisnuti slojevi našeg života, kroz literarnu osnovu, rediteljsku hrabrost i glumačko umeće, odjednom izbijaju kao nešto što želimo da zadržimo zauvek. Nešto što ne može da se kupi, već samo da se oseća. Teško za igranje, još teže za režiju, najbolje za pisca.

8. ZAŠTO SE SMEJE?, autorski projekat Đorda Nešovića, Narodno pozorište Sombor (Srbija)

„Zašto se smeje?“ autorski je projekat koji snažno i emotivno osvetljava život sa autizmom iz mnogo uglova i snažno se povezuje sa publikom, dajući joj šansu da nakon odgledane predstave bolje razume osobe sa autizmom, ali i njihove bližnje. To je priča o porodicama koje se suočavaju sa autizmom. Polazište ove predstave je lična rediteljeva priča o bratu sa autizmom kroz prizmu pozorišta, koja u svojoj strukturi sadrži priče o tri dečaka koji se nalaze na različitim spektrima autizma. Kako autizam predstaviti na sceni, šta on može da znači pozorištu i kako pozorište utiče na svest o autizmu – sve su to pitanja koja se postavljaju u ovoj predstavi koja, tragajući za odgovorima dobija razumevanje, ljubav i snažne zagrljaje gledalaca. Rediteljski rukopis nam približava univerzalnu istinu – kreativnost ne zna za granice, pripada svima bez obzira na godine, obrazovanje i okolnosti. Sa jedne strane kreativnost rediteljskog postupka, sa druge strane kreativnost teme, humani aspekt koji nas odvaja od svega drugog na planeti – ljudi smo.

U našoj porodici znamo gde priča o autizmu počinje, ali ne znamo gde ce završava – jer ona i dalje traje, kaže reditelj.

Svetislav Gončić,
24. mart 2026.